

Relația dintre procesarea fonologică și fluența în citire la elevii din ciclul primar

The relation between phonological processing and reading fluency in primary school level children

Mihaela TÎMPA¹

Abstract

This paper aims to investigate the relationship between phonological processing and fluency in reading, in primary school students, on the following sub-dimensions: words, pseudowords and text. This study evaluates children from the fourth grade, because important progresses in reading accuracy and speed have been registered in these grades (Vaessen& Blomert, 2010) or between the age levels of 8 and 10 year olds (Van den Bos et al., 2002).

Keywords: phonological processing, fluency, reading, students

Introducere

Cititul este o activitate complexă, care implică o serie de abilități, procese și tipuri de cunoștințe diferite. Aspectele pe care le implică cititul depind de execuția și integrarea mai multor procese iar

pentru a fi un cititor de succes, trebuie să integrezi un vast circuit al zonelor creierului cu precizie și viteză remarcabilă.

Credința primară, în rândul cercetătorilor este că dificultățile de citire se datorează, în mare parte, deficitelor de la nivelul abilităților fonologice, inclusiv conștientizarea fonologică (Waber, Wolff, Forbes, & Weiler (2000). Pentru a reuși să citească un copil trebuie să constate existența unei legături între ce se aude și ce se scrie.

Copiii care sunt în etapele inițiale de achiziție a citirii, decodează un material tipărit într-o manieră neautomatizată și lentă, ignoră semnele de punctuație și prezintă o expresie monotonă și lipsită de prosodie. Acest lucru este descris, în mod

obișnuit, ca o citire difluentă. Pe măsură ce își dezvoltă abilitățile de citire, copiii depășesc această etapă și citirea lor devine mai fluentă.

Fluența în citire reprezintă o abilitate specială de a decodifica rapid și acurat cuvinte, ceea ce facilitează recunoașterea cuvintelor suficient de rapid pentru a câștiga timp în citirea și înțelegerea textului din care cuvintele fac parte (Bodea Hațegan, Talaș, 2016).

Metodologia cercetării

Scopul cercetării

Scopul acestei lucrări este de a cerceta relația dintre procesarea fonologică și fluența în citire, la elevii din ciclul primar.

Obiectivele cercetării

Obiectivele cercetării de față sunt:

Evidențierea relației dintre procesarea fonologică și fluența în citire pe următoarele subdimensiuni: cuvinte, pseudocuvinte și text.

Stabilirea relației dintre abilitățile de procesare fonologică și capacitatea de decodificare a pseudocuvintelor.

Analiza relației dintre abilitățile de decodificare a pseudocuvintelor și fluența la nivelul textului.

Ipotezele cercetării

Există corelații semnificative între rezultatele la sarcinile de procesare fonologică și fluența în citirea cuvintelor.

Există corelații semnificative între rezultatele la sarcinile de procesare fonologică și fluența în citirea pseudocuvintelor.

Există corelații semnificative între rezultatele la sarcinile de procesare fonologică și fluența în citirea textului.

Cu cât abilitățile de procesare fonologică sunt mai bine dezvoltate, decodificarea pseudocuvintelor este mai bună.

Există o corelație între abilitățile de decodificare a pseudocuvintelor și viteza în citirea textelor.

Există o corelație între abilitățile de procesare fonologică și erorile în citirea cuvintelor, pseudocuvintelor și textelor.

Grupul de participanți

Cercetarea s-a desfășurat pe un lot de 25 de participanți, alcătuit din elevi de clasă a IV-a, cu vârste cuprinse între 10-11 ani. Dintre aceștia 11 sunt de sex feminin, iar 14 de sex masculin. Toți participanții urmează cursurile școlii de masă, sunt vorbitori nativi de limba română și nu au nevoi speciale.

Instrumente utilizate

În cadrul acestei cercetări au fost utilizate următoarele instrumente:

- Subtestul de Procesare Fonologică din bateria neuropsihologică Nepsy
- Proba P.E.A.F.C – o listă de cuvinte, o listă de pseudocuvinte, un text

Prezentarea și analiza datelor

În urma cercetării realizate am obținut o serie de date, iar prin interpretarea lor putem constata confirmarea sau infirmarea ipotezelor de la care am plecat.

În funcție de specificul ipotezelor, s-au definit variabilele care ulterior au fost prelucrate statistic. În vederea prelucrării statistice a datelor obținute, a fost utilizată versiunea 25 a pachetului statistic SPSS. Datele obținute vor fi prezentate în raport cu fiecare ipoteză stabilită.

Pentru a verifica primele 3 ipoteze, s-a apelat la statistica corelațională, încercând să punem în evidență existența unei legături între variabila procesare fonologică și variabila: citirea cuvintelor (ipoteza 1), citirea pseudocuvintelor (ipoteza 2) și citirea textului (ipoteza 3). S-a utilizat corelația de tip Bravais-Pearson la nivelul de semnificație $p=0.01$.

Datele obținute sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 1 Corelații între procesarea fonologică și fluența cuvintelor, pseudocuvintelor și textelor

Correlations		Fluență cuvinte	Fluență pseudocuvinte	Fluență text	Procesare fonologică
Fluență cuvinte	Pearson	1	,815**	,815**	,630**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,001
	N	25	25	25	25
Fluență pseudocuvinte	Pearson	,815**	1	,800**	,689**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,000		,000	,000
	N	25	25	25	25
Fluență text	Pearson	,815**	,800**	1	,604**
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,000	,000		,001
	N	25	25	25	25
Procesare fonologică	Pearson	,630**	,689**	,604**	1
	Correlation				
	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,001	
	N	25	25	25	25

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Datele statistice relevă corelații pozitive importante între abilitățile de procesare fonologică și fluența în citirea cuvintelor, pseudocuvintelor și textului. La un prag de semnificație de $p = .001$, corelația dintre variabilele aflate în studiu este puternic semnificativă (valoarea de ,68), ceea ce confirmă o relație directă între variabile.

Pentru verificarea ipotezei cu numărul 4, s-a calculat coeficientul de corelație Bravais-Pearson, având ca variabile procesarea fonologică și decodificarea pseudocuvintelor. Datele sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul nr. 2 Corelații între procesarea fonologică și decodificarea pseudocuvintelor

Correlations	Procesare fonologică
Fluență	Pearson ,689**
pseudocu	Correlati
vinte	on
	Sig. (2-
	tailed)
	N 25

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Datele statistice relevă corelații pozitive importante între abilitățile de procesare fonologică și decodificarea pseudocuvintelor. La un prag de semnificație de $p = .001$, corelația dintre variabilele aflate în studiu este puternic semnificativă (valoarea de ,68), ceea ce confirmă o relație directă între variabile. Așadar, ipoteza de cercetare se confirmă,

ceea ce ne permite să afirmăm că abilitățile de procesare fonologică bine dezvoltate asigură o decodificare acurată a pseudocuvintelor.

Pentru stabilirea relației dintre cele două variabile, decodificarea pseudocuvintelor și viteza în citirea textelor, ipoteza numărul 5, s-a utilizat tot corelația de tip Bravais-Pearson la nivelul de semnificație $p=0.01$. Datele obținute sunt cuantificate în tabelul 3.

Tabelul nr. 3 Corelații între decodificarea pseudocuvintelor și viteza în citirea textelor

Correlations		Fluență text
Fluență	Pearson Correlation	,800**
pseudocuvinte	Sig. (2-tailed)	,000
	N	25

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Analizând datele obținute, remarcăm că există o corelație pozitivă foarte puternică și semnificativă statistic, între cele 2 variabile (valoarea de ,80), confirmându-se astfel relația dintre ele. Ipoteza cercetării este confirmată, astfel putem admite că, cu cât abilitățile de decodificare a pseudocuvintelor sunt mai bine dezvoltate, fluența în citirea textelor este mai bună.

Testarea ipotezei cu numărul 6 a fost realizată prin statistica corelațională, corelația de tip Bravais-Pearson la nivelul de semnificație $p=0.05$. În tabelul 4 sunt prezentate datele obținute.

Tabelul nr. 4 Corelații între procesarea fonologică și erorile în cuvinte, pseudocuvinte și text

Correlations	Erori			
	Erori cuvinte	pseudocuvinte	Erori text	procesare fonologică
Erori cuvinte	Pearson Correlation	1	,233	,353
	Sig. (2-tailed)		,262	,084
	N	25	25	25
Erori pseudocuvinte	Pearson Correlation	,233	1	,296
	Sig. (2-tailed)	,262		,151
	N	25	25	25
Erori text	Pearson Correlation	,353	,296	1
	Sig. (2-tailed)	,084	,151	
	N	25	25	25
Procesare fonologică	Pearson Correlation	-,443*	-,452*	-,504*
	Sig. (2-tailed)	,027	,023	,010
	N	25	25	25

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Remarcăm în tabelul 4, că valoarea coeficientului de corelație este semnificativă la un prag de semnificație $p = .005$, deci corelația dintre variabile este statistic semnificativă (valorile sunt

cuprinse între -,44 și -,50). Valoarea negativă a coeficientului de corelație ne arată că relația dintre variabile este una inversă, adică, cu cât abilitățile de procesare fonologică sunt mai bine

dezvoltate, erorile în citirea cuvintelor, pseudocuvintelor și textului sunt mai scăzute.

Din datele de mai sus, rezultă că această ipoteză a fost confirmată, deci există o legătură semnificativă între variabilele studiate.

Concluzii

Acest studiu a avut ca scop principal cercetarea relației dintre procesarea fonologică și fluența în citire. În acest sens, a fost examinată relația dintre procesarea fonologică și fluența în citire pe următoarele subdimensiuni: cuvinte, pseudocuvinte și text.

Ca prime ipoteze ale acestei cercetări, s-a preconizat că există corelații semnificative între rezultatele la sarcinile de procesare fonologică și fluența în citirea cuvintelor (ipoteza 1), citirea pseudocuvintelor (ipoteza 2) și citirea textelor (ipoteza 3).

Rezultatele obținute în urma prelucrării datelor, au relevat o legătură semnificativă între sarcinile de procesare fonologică și fluența în citire, pe toate cele 3 subdimensiuni investigate: cuvinte, pseudocuvinte și text. Așadar, ipoteza de cercetare se confirmă, ceea ce ne permite să afirmăm că abilitățile de procesare fonologică bine dezvoltate asigură o bună fluență în citirea cuvintelor, pseudocuvintelor și textelor.

În cadrul celei de-a patra ipoteze, s-a propus stabilirea relației dintre procesarea fonologică și capacitatea de decodificare a pseudocuvintelor, anticipând că, cu cât abilitățile de procesare fonologică sunt mai bine dezvoltate, decodificarea pseudocuvintelor este mai bună.

În urma prelucrării statistice a datelor obținute, ipoteza a fost confirmată, astfel s-a concluzionat că abilitățile de procesare fonologică bine dezvoltate asigură o decodificare acurată a pseudocuvintelor.

Cea de-a cincea ipoteză a cercetării pleacă de la prezumția că abilitățile de decodificare a pseudocuvintelor bine dezvoltate influențează viteza de citire a textelor.

Într-adevăr, rezultatele obținute în cadrul acestei cercetări au ilustrat această tendință, între cele două variabile înregistrându-se corelații pozitive foarte puternice și semnificative statistic. Aceste rezultate sunt în acord cu cele enunțate de Curtis (1980) conform căruia abilitatea de a citi pseudocuvinte este un predictor de încredere al însușirii citirii. Atunci când trebuie să citească pseudocuvinte, copiii trebuie să se bazeze pe capacitatea de decodare fonetică pentru a identifica acurat pseudocuvintele, ceea ce duce la o îmbunătățire a abilităților de decodificare în general.

Legat de ultima ipoteză conturată a lucrării de față, cea de-a șasea, s-a sugerat că există o legătură între abilitățile de procesare fonologică și erorile în citirea cuvintelor, pseudocuvintelor și textelor.

Rezultatele obținute în urma prelucrării statistice a datelor au evidențiat legătura semnificativă dintre variabile. Astfel, putem concluziona că cu cât abilitățile de procesare fonologică sunt mai bine dezvoltate, erorile în citirea cuvintelor, pseudocuvintelor și textului sunt mai scăzute.

În ceea ce privește cercetarea de față, rezultatele obținute în urma analizei datelor ne-au confirmat toate cele 6

ipoteze stabilite iar confirmarea acestor ipoteze a contribuit la atingerea obiectivelor stabilite.

Sarcinile de procesarea fonologică sunt unelte valoroase, întrucât sunt predictorii ai abilităților de citire și pot fi utilizate înainte de învățarea citirii și pot deveni indicatori timpurii de risc pentru dificultățile de citire.

Bibliografie

Albuquerque, C. P. (2017). Rapid naming: The importance of different reading and spelling dimensions. *Avances en Psicología Latinoamericana*, 35(1), 43–60.

Ashby, J. Dix, H., Bontrager, M., Dey, R., & Archer, A. (2013). Phonemic Awareness Contributes to Text Reading Fluency: Evidence from Eye Movements. *School Psychology Review*, 42 (2), 157-170.

Bodea Hațegan, C.; Talaș, D. (coord.) (2016). *Fluența verbală. Direcții teoretice și aplicații psihopedagogice*, Argonaut Publishing, Cluj-Napoca.

Bodea Hațegan, C. (2013). *Procesarea fonologică-delimitări teoretice și aplicații practice*, Cartea Albă a Psihopedagogiei Speciale, Departamentul de Psihopedagogie Speciala (Ediție CD-ROM și volum online), ISBN 978-973-0-15758-1, 2013.

Breznitz, Z. (2006). *Fluency in reading: Synchronization of processes*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Torgesen, J. K., Wagner, R. K., & Rashotte, C. A. (1994). Longitudinal studies of phonological processing and reading.

Journal of Learning Disabilities, 27(5), 276–286.

Torgesen, J. K., Wagner, R. K., Rashotte, C. A., Burgess, S., & Hecht, S. (1997). Contributions of phonological awareness and rapid automatic naming ability to the growth of word-reading skills in second- to fifth-grade children. *Scientific Studies of Reading*, 1(2), 161–185.

Wolff, U. (2014). RAN as a predictor of reading skills, and vice versa: results from a randomised reading intervention. *Annals of dyslexia*, 64(2), 151–165.

¹Prof itinerant/de sprijin CSEI Arad

E-mail: mihaelatimpa@gmail.com